

A
MAGYAR
NEMZETI
LEVÉLTÁR

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN
MEGYEI LEVÉLTÁRA

A Magyar Levéltárosok Egyesülete kiadványai
MAGYARORSZÁG LEVÉLTÁRAI

A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYEI LEVÉLTÁRA

A kiadványt támogatta:

Írta G. Jakó Mariann, Kapusi Krisztián, Oláh Tamás

Tervezés, nyomdai előkészítés MNL VeML

LEVÉLTÁRUNK KÖZELMÚLTJA ÉS JELENE

A gyűjtemény magvát, terjedelemre és forrásértékre nézve legjelentősebb részét három megyei törvényhatóság (Borsod, Abaúj-Torna valamint Zemplén vármegye) és egy törvényhatósági jogú város (Miskolc) iratanyaga, eredetileg önálló levéltára képezi. Mindezek közös intézményi szervezetbe vonása egybeesett a három megye 1950-ben történt egyesítésével, illetve a területi állami levéltárak szervezetének 1950 évi létrehozásával, amikor az eredetileg négy önálló törvényhatósági levéltár a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei közlevéltár szervezetében egyesült. Az intézmény 1952 novemberében felvette a Miskolci Állami Levéltár nevet és ennek részeként működött a sátoraljaújhelyi levéltár is, amely 1960. január 1-jével, Kazinczy Ferenc Állami Levéltár néven önálló intézménnyé vált. 1968-tól a területi levéltárak tanácsi fenntartás alá kerültek, a sátoraljaújhelyi intézmény fióklevéltárként ismét az egységes megyei levéltári szervezetbe tagozódott. Újabb változásként, mindenekelőtt az intézmény jelentős iratátvételi hátralékának megszüntetésére, 1985-ben nyílt meg a Mezőcsáti Fióklevéltár a délborsodi kisváros egykori járásbíróságának épületében. A közgyűjtemény egészének a neve 1968 után Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár lett, mely a rendszerváltás óta megváltozott jogszabályi keretek között, 2012 évtől a Magyar Nemzeti Levéltár tagintézményeként működik tovább. Levéltárunk legújabb részlegét, az Alsózsolcai Fióklevéltárat 2008 novemberében adták át, és ezzel összefüggésben megszűnt az 1993

és 2008 között működő miskolci Baross Gábor utcai részleg és a Mezőcsáti Fióklevéltár is, iratanyaguk átkerült az új intézményrészbe.

Miskolc város, Borsod vármegye levéltára, községi, iskolai, egyesületi, gyűjteményes fondok, valamint – a Kassa székhelyű, ennél fogva az iratanyagának többségét tekintve jelenleg is a Kassai Területi Levéltárban őrzött – Abaúj és Abaúj-Torna vármegye levéltárának töredéke az intézmény miskolci központjában; a történelmi Zemplén iratanyaga és az 1950 utáni zempléni megyerészre vonatkozó fondok a Sátoraljaújhelyi Fióklevéltárban kutathatók. Miskolc város és a borsodi, gömöri és abaúji megyerész anyakönyvi másodpéldányai, 1950 utáni tanácsi iratanyaga, továbbá a jogszolgáltatási, gazdasági szervek, termelőszövetkezetek iratai, valamint az MSZMP archívuma az intézmény Alsózsolcai Fióklevéltárában kutathatók.

Levéltárunk az elsők között volt a vidéki levéltárak sorában, ahol komoly lépéseket tettünk az állományvédelem terén. Az elmúlt évszázadok alatt a helytelen tárolási és kezelési körülmények miatt jelentős károsodást szenvedett az iratanyag. Az 1980-as évek elején Miskolcon megnyitottuk a könyvkötő, majd papírrestaurátor műhelyünket. A levéltár új épületbe költözésekor, 1984-ben a fenntartó megyei tanács jelentős beruházással felszerelte a műhelyeket: lamináló gépet, speciális öblítő kádakat, perforáló-bígelő gépet, vágógépet, fűzőgépeket és kézi szerszámokat szereztek be. A dolgozók szakképzéseken vettek részt a szakma fortélyainak elsajátítására. Az 1990-es évektől 5 fő papírrestaurátor, 2 fő könyvkötő dolgozott a műhelyekben.

Folyamatos munkájuk eredményként állományunk egy jelentős része restaurált, javított iratokból, kötekből áll, bizonyos gyűjtemények (pl. kéziratok térképek) teljes körű restaurálása megtörtént.

Tagintézményünkben, 2014 évben a tárolt iratanyag mennyisége eléri a 12 ezer iratfolyómétert. A kutatóforgalom évente mintegy 1000–1500 kutatási esetet regisztrál, anyakönyvi, bírósági, iskolai-munkavállalási ügyekben segíti állományunk a hazai közigazgatás működését, az állampolgárok jogérvényesítését.

ÉVSZÁZADOKRÓL RÖVIDEN

Borsod vármegye nemesi közgyűlése 1579-ig Miskolcon tartotta üléseit. A török hódoltság időszakában azonban több helységben, alkalmilag tartották a gyűléseket, 1659-től váltakozón Ónodon és Szendrőn. III. Károly uralkodása alatt Miskolc lett Borsod vármegye állandó székházzal bíró közigazgatási központja. Felépült a jelenlegi megyeháza helyén az előépület, ahol 1727-ben a levéltár is állandó elhelyezést kapott. Később az 1809–1836 között épült, jelenleg is fennálló klasszicista stílusú épületben (melyet 1942-ben tovább bővítettek) kapott helyet az értékes gyűjtemény. A vármegye levéltárát a jegyző kezelte, aki mellé 1717-től írnokot alkalmaztak, ennek feladata volt a levéltár rendben tartása. 1770 körül a levéltárat nagy gonddal rendezték, kezelését a főjegyzőre bízta, aki a kulcsát is őrizte. A levéltár személyi ellátottsága 1950-ig lényegében azonos volt, azaz egy főlevéltárnok vagy levéltárnok, és egy hivatalsegéd látta el a teendőket.

Az intézmény 1984-ben a megyeházáról költözött a levéltár jelenlegi központjaként szolgáló épületbe (mely 1912-ben pénzügyi palotának épült), a miskolci Fazekas utca 2. szám alá.

Abauj-Torna vármegye levéltárából töredékes XIX. századi, valamint az 1919–1938, illetve 1945–1950 közötti időszakból származó iratok, továbbá az ezen a területen keletkezett járási és községi közigazgatási iratok kerültek a levéltár kezelésébe. A feudális, az 1919 előtti polgári közigazgatási, valamint 1938–1944/1945 között keletkezett iratanyagokat a Kassai Állami Levéltár őrzi.

A Szirmay Antal főjegyző által megörökített hagyomány szerint Zemplén vármegye levéltárának legrégebbi őrzőhelye Csicsva vára volt, ahol 1527-ben, a kettős királyválasztás utáni polgárháború alatt tűzvész áldozata lett az addig összegyűjtött teljes iratanyag. Később a XVII. századtól Zemplén mezővárosban volt már megyeháza, de az iratokat, jegyzőkönyveket továbbra is a mindenkor alispán, illetve a megyei jegyző házában őrizték „sok háborgások között”, vagy pl. a csicsvai várban a Rákóczi-szabadságharc alatt, sőt utána is 1713-ig. 1754–1770 között épült fel Zemplén vármegye székháza Sátoraljaújhelyen, melynek északi szárnya emeletén, két szobában helyezték el az addig összegyűjtött levéltári iratanyagot. A termeket a kor ízlésének megfelelő barokk szekrényekkel rendezték be, alul háromsoros, hajlított fiókokból és hatsoros nyitott, majd számozott polcokkal. A praktikus és szép, a kor igényes ízlését tükröző levéltári belső berendezést Speck József sátoraljaújhelyi asztalosmester készítette a berendezés évében, 1776-ban. A levéltár-

nokok állandó panaszára, mivel a XIX. század elején az eredetileg levéltári célra berendezett két terem szűk és zsúfolt lett; 1832–1839 között újabb három teremmel bővítették az előző kettőt, majd 1844-ben az öt termet egybenyitották és ma is ezekben őrzik a vármegye teljes feudális kori iratanyagát. Az egész falfelületet kitöltő impozáns szerénysorok e raktártermek belső berendezései, vasablakai, vasajtói látványának is szépek, az országban egyedülállóan idézik a XVIII–XIX. századi levéltárak hangulatát. A XX. század elejétől az Archivum melletti folyosón, majd az 1950-es évek második felétől a földszinten nyitottak újabb termeket a gyarapodás számára. Az iratokat többszöri szükségpraktárakba költöztetés után az 1970-es évektől a volt megyeházán kialakított raktárakban helyezték el véglegesen. Az emeleten és a földszinten új termeket adtak át a gyarapodó gyűjtemény számára, így 15 raktári szobában őrizzük a történeti Zemplén vármegye teljes írásos múltját.

Miskolc városháza a legrégebbi időktől a jelenlegi helyén állott, s egy 1684 évi feljegyzés szerint a tanács a régi, becses iratait az ott elhelyezett vasládákban őrizte. Az iratanyag az 1700-as évek váltsági irataival együtt rendezve volt, 1714-ben az egész három ládában állott, tárgyak szerinti csomagokban. 1909-től a törvényhatósági jogú városi szervezet kialakításával a levéltár a szakhivatalok között szerepelt, amelyben főlevéltárnokot és írnokot alkalmaztak. Legrégibb iratait 1799-ig I–XXX-ig terjedő tárgyi csoportokba rendezték, 1800-tól pedig a tanácsi iratok 1908-ig folyamatos sorozatot alkotnak úgy, hogy bizonyos vegyes iratanyaga-

gokat 1793–1847 és 1823–1945 között két Miscellanea sorozatba gyűjtöttek. 1909-től a városi levéltári anyag gerincét képező nagy sorozat polgármesteri iratokként jelentkezik, tükrözve a város jogállásának változását, s ilyen címen fut 1949-ig. Emellett különféle szak- és segédhivatali anyagok szerepelnek önálló fondokként. A levéltári anyag egészének legrégebbi részét a Mohács előtt keletkezett 150 darab oklevél képezi. Ebből 78 darab Borsod vármegye, 39 darab Zemplén vármegye, míg 33 darab Miskolc város levéltárának a része. Az utóbbiak elsősorban a város különböző kiváltságlevelei, míg a vármegyei levéltárakban becsatolt iratokként vagy családi levéltárak darabjaként jelentek meg az oklevelek. A gyűjtemény legrégebbi darabjai a Borsod és Zemplén vármegye levéltárához tartozó 1272-es és 1270. évi egy-egy eredeti oklevél. A feudális kori dokumentumokkal is rendelkező három törvényhatóság iratanyaga XVI. századi jegyzőkönyvekkel kezdődik, Borsod vármegye protocolluma az 1578, Zemplén az 1558, Miskolc mezővárosáé az 1569 évektől.

Az iratok XVIII. század végi és XIX. század eleji rendezése különböző tárgyi csoportokban történt, általában a II. József-féle közigazgatás bevezetéséig, azaz 1785-ig, sőt Zemplén vármegye levéltára a XIX. századra is megtartotta az igazgatási és a törvényszéki iratanyag kettős lajstromozását.

Borsod vármegye levéltára 1785-ig elkülönül Acta politica, Acta judicialia állagokra, ezen belül az Acta politica sorozat I–XXVII matériára, az Acta Judicialia I–XXV speciesre oszlik. A vármegyei levéltárakban az igazgatási típusú anyagok mellett, s az okleveleken túl gyűjtemények is keletkeztek, mint például a címeres nemeslevelek gyűjteménye, egyházi és állami anyakönyvek gyűjteménye. Miskolcon és Sátoraljaújhelyen egyaránt feltalálhatók kisebb családi levéltári töredékek, melyek részben már 1950 előtt bekerültek a levéltárba, részben 1950 után, iratmentési akciók során hozták be azokat. A történeti levéltári testekhez kapcsolódó gyűjtemények mellett 1968 óta különféle, újabb típusú levéltári gyűjtemények kialakítása is megindult, így a

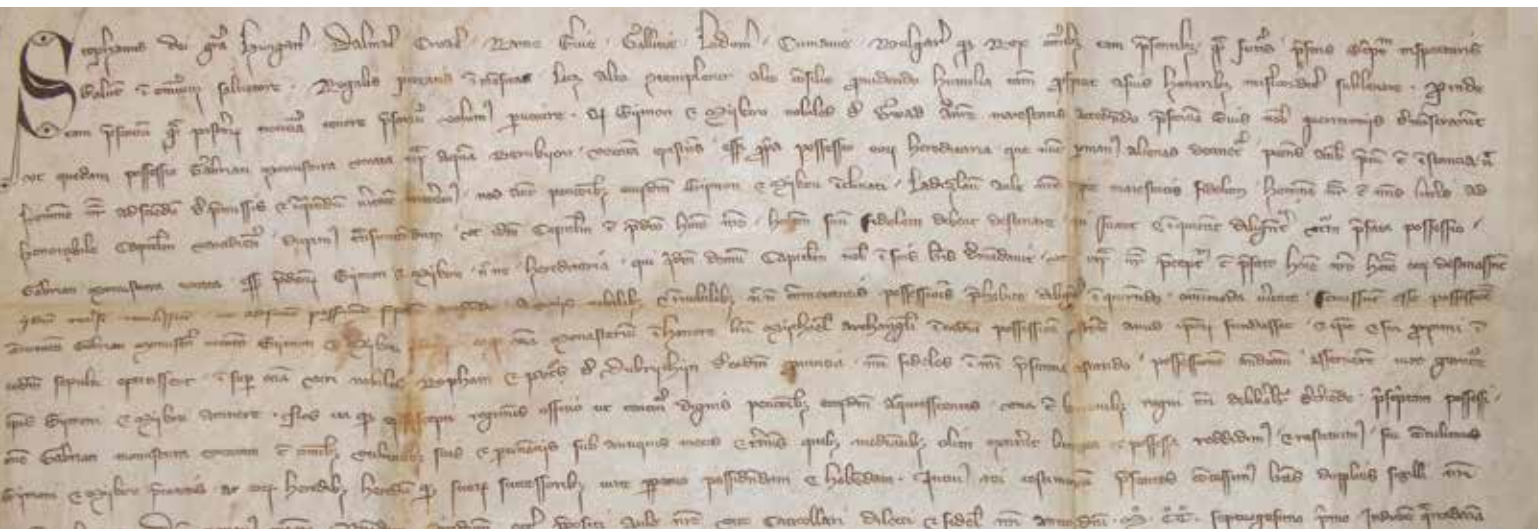
mikrofilmtár, vagy a helytörténeti aprónyomtatványok gyűjteménye. 1950-től gyűjtötte és gyűjti be a levéltár a szakigazgatási szervek, a testületek, az intézmények, bíróságok, ügyészségek iratait, valamint a különböző szintű tanácsi szervek regisztratúráit.

PÉLDÁK A MÚLTBÓL: LEVÉLTÁROSI PORTRÉK

Zemplén vármegye levéltárához közismert történelmi nagyságok, Szirmay Antal és Kazinczy Ferenc életrajza kötődik, mindennek hangsúlyozása mellett a szakma néhány kiemelkedő képviselőjének is illik emléket állítanunk.

Maradván a zemplénieknél, a levéltár logikai rendjének kialakítója Szirmay Antal vármegyei főjegyző volt, aki 1777-1785-ig végezte munkáját jó érzékkel, hozzáértéssel, nagy gondossággal. A Szirmay elvei szerint kialakított logikai rendben, a számozott polcokon és fiókokban sorakoznak az iratok, a nyitott polcokon az

iratokhoz kapcsolódó segédkönyvek. Azért is érdekelte a levéltári munka, mivel történetírői ambíciói voltak, ennek eredményeként a levéltár első tudományos kutatójaként a levéltári adatok felhasználásával 1803-1804-ben megjelentette Zemplén vármegye történetét és történeti földrajzát. Szirmay levéltári érdemeit Kazinczy egyik – a levéltári munkáról írt – jelentésében így méltatta: „...Szirmay Antal Úrnak atléta erejét, fáradhatatlanságát s könnyen dolgozását csudálni fogja minden, aki Levelestárunkat megpillantja s elnézi, hogy annak, aki ezt a nagy munkát megtevé, mit kelle csak megolvasnia is. Ha a Gondviselés nekünk ezt a szertelen erejű s felvilágosított hűségű férfit nem adta volna, úgy ez a mi kincsünk zavar volna még ma is”. Kazinczy Ferenc 1820-tól kezdődően 1831. július 31-ig dolgozott a sátoraljaújhelyi levéltárban, mint „a vármegye napibérese”. A Szirmay-féle Acta Politica (köztárgyú iratok) elnevezésű sorozatból elkezdte a különleges történeti értékek kiválogatását, gyűjtését. A két nagy előd alakította ki a különleges történeti

értékű gyűjteményt, melyet nevükkel Szirmay–Kazinczy-féle történelmi iratoknak nevezünk. Kazinczy levéltári foglalkoztatásával a vármegyének kettős célja volt: egyrészt a szegényen élő irodalmi vezérnek és családjának anyagi segítséget nyújtani, másrészt nagy tudását, történelmi ismereteit, rendszeretét, ügybuzgalmát a levéltári munkába bevonva kamatoztatni. Az ő levéltári munkája elsősorban a hiányok felmérésére, a levéltári rend visszaállítására irányult, de teret kapott a saját gyönyörűségére való búvárkodás, történelmi közlemények, család-történetek írása is. A Szirmay által rendezett irategyüttest tovább bővítette, kiegészítette. Kialakította az „Autographa Hungarorum” sorozatát a híres történelmi személyiségek kézírását tartalmazó okmányokból, melyet saját gyűjteményéből származó iratok és rézkarcok hozzáadásával is gazdagított. Az a 11 év, melyet Kazinczy a levéltárban töltött, fáradhatatlan munkabírással telt el, és nemcsak a hivatal belső életére volt hatással, de újításaival egészen modern intézménnyé tette a feudális szokásokkal terhelt megyei hivatalt.

A XX. század első évtizedeiben Zemplén levéltári kincseinek megismertetésében Dongó Gyárfás Géza szerzett jelentős érdemeket. Megírta Sátoraljaújhely történetének első kötetét, valamint a Borovszky-féle millenniumi megye monográfiában a vármegye 1850–1905 közötti történetét. Dongó Gyárfás Géza kifejezetten fordulatossá tette a történelmi időszakban, 1908 és 1928 között dolgozott Zemplén vármegye főlevéltárnokaként. Hivatali idején, 1919-ben két alkalommal szállta meg a cseh katonaság Sátoraljaújhely

városát és a főlevéltárnoknak jelentős érdeme volt abban, hogy az értékes gyűjtemény nem szenvedett jelentős veszteségeket e kiszámíthatatlan viszonyok között. Ugyancsak Dongó Gyárfás Géza főlevéltárnoki működése alatt került sor a trianoni békeszerződés nyomán megkötött 1927. évi magyar–csehszlovák iratcsere-egyezmény végrehajtására. Zemplén vármegye irattárából és levéltárából, valamint a Sátoraljaújhelyi Királyi Törvényszék irattárából a csehszlovák állam számára polgári és felekezeti anyakönyvi másodpéldányokat, közigazgatási, kataszteri, törvényszéki iratokat adtak át. Ezt csak kevésbé ellensúlyozta, hogy a zempléni levéltár őrizetébe került Sátoraljaújhely 1617–1763 közötti városkönyve.

Hőgye István 1966. január elsején segédlevéltárosként került Újhelybe, akkortól egészen a 2001-ben történt nyugdíjba vonulásáig szolgálta a levéltárat. Személyében olyan jelentős egyéniséget ismerhettünk meg, aki a nagy elődök, mint Szirmay, Kazinczy, vagy Dongó Gyárfás Géza méltó követője volt. Levéltárosi működése önálló korszakot jelent az intézmény történetében. 1985-től alapító titkára volt a sátoraljaújhelyi székhelyű, a történelmi Zemplén és Abaúj megyék közművelődésében fontos szerepet játszó Kazinczy Társaságnak, amelynek rendezvényein előadásokkal szerepelt, s évkönyveiben rendszeresen publikált. Levéltárvezetői tevékenysége alatt készült el a fióklevéltár anyagának új nyilvántartása, kezdődtek komoly feltárási munkák a levéltár anyagában. Dr. Hőgye Istvánt levéltárosi munkája elismeréseként 1999-ben a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Pauler Gyula-díjjal,

a sátoraljaújhelyi és zempléni közéletben kifejtett áldozatos tevékenységéért Sátoraljaújhely 1997-ben Pro Urbe-díjjal, 2001-ben díszpolgári címmel tüntette ki. Borsod vármegye 1727-re felépült első állandó székházába teljesen rendezetlen irattömeg került. A közgyűlés 1736. márciusában Bodó György főjegyzőt és két írnokot bízott meg a levéltár rendezésével, akik a munkát el is végezték: 100 arany ütötte markukat, valamint az első rendezés eredményeként kialakult levéltári rendet néhány korabeli mutatókönyv és az iratok egy részén olvasható jelzet konzerválta. A XVIII. század folyamán állandósult ez a feladat Borsodban: a főjegyző felügyelte a levéltárat.

II. József korában ideiglenes megbízatással egy-egy regesztrátort szerződttetett levéltára rendbetételére a vármegye. Széchy Péter 1786-tól dolgozott az iratok rendezésén és az ő munkája eredményeként alakult ki Borsod vármegye 1785 előtti iratainak ma is fennálló rendje (Acta Politica, Acta Judicialia). Széchy – a jelenlegi kutatás kívánalmainak megfelelő – mutatókat is készített a rendezett iratokhoz. Állandósult a státusza, a német nyelvű iratok rendezésére Péchy Imrét lajstromozóként alkalmazták mellé, Széchy Péter neve után pedig inkább már az archivárius titulus került a vonatkozó vármegyei iratokba, feljegyzésekbe. Borsod első ismert levéltárnoka, Széchy Péter 1802-ig viselte hivatalát.

Kún Ábrahám levéltárnoksága alatt, 1867 és 1888 között tette meg az első lépéseket Borsod vármegye levéltára afelé, hogy kialakuljon egy szabályozott levéltárosi feladatkör és működési rend. Kún kezdeményezte a közgyűlés felé, hogy a magánszemélyek számára állapít-

sanak meg egy hivatalos nyitvatartási időt délelőtt 9 és 12 óra között, hogy a közintézmények számára végzett keresések és a hagyományos levéltári munka háborítatlanul folyhasson délutánonként. A korábbi időszakokban pusztán ideiglenesen alkalmazott írnokok helyett Kún erőfeszítéseinek eredményeként a vármegye állandó levéltári segédet és írnokot alkalmazott a levéltárnok mellé. Egyéni kezdeményezéseivel kísérletet tett egy szabályozott levéltári működés kialakítására, az iratanyag mindenáron történő együtt tartására. Kún Ábrahám levéltárnoki működésére jellemzőek azok a sorok, melyeket hosszú éveken át, minden borsodi alispánhoz benyújtott jelentéséhez csatolt: „arra törekszem, hogy a levéltárat, a t. megye ezen kincsét az iratok tárgy és ésszerű elrendezése, az iktató és mutatókönyvek pontos vezetése által teljesen jó rendben tartva, a közlekedők kívánatainak és a felső hatóság meghagyásainak akadály és késedelem nélkül eleget tehessek s ez által a Méltóságos Főispán Úr és a tettes Megye Közönsége nagybecsű megelégedését kiérdemelni szerencsés lehessenek,

más részről pedig más törvényhatóságok levéltáraival jó rend és gyors kiszolgálat tekintetében a becsületes versenyt kiállhassam”.

Borsod vármegye levéltárnoka 1902 és 1929 között dr. Magasházy Béla volt, akinek nevéhez jelentős tudományos munkák is köthetők. Borsod vármegye levéltárában a levéltári rend kialakítását és a leltárkészítést tartotta legfontosabb feladatának. Azonban ezt nem tudta teljesíteni a többirányú hivatali munka valamint az állandó helyhiány miatt. Magasházy Béla a tarthatatlan helyzet felszámolása érdekében többször végzett nem eléggé átgondolt iratsejteztést. A kisejteztett iratanyag igen jelentős mennyiségben tartalmazott maradandó értékű, pótolhatatlan dokumentumokat is. Dr. Benedekfalvi Klein Gáspár vitathatatlanul a XX. század nagyformátumú levéltáros egyéniségei közé tartozott. Borsod vármegye főlevéltárnokaként 1930 és 1959 között dolgozott. Jelentős tudományos felkészültsége a levéltári munkát nagyban előrevitte, a borsodi főlevéltárnok alapos paleográfiai képzettségével

kiemelkedett a vidéki levéltárosok közül. Legalább ennyire fontos volt a következetes, megalkuvást nem tűrő harca az iratok szakszerű elhelyezéséért, a rossz példák megismétlődése, leginkább az etikátlan iratsejteztések ellen. A Levéltári Közleményekben publikált írásai korszerű szemléletét tükrözték, foglalkozott állományvédelmi kérdésekkel, az irattári és levéltári helyiségek fizikai jellemzőivel, a levéltárnoki feladatok rendszerezésével, a jogszabályi keret hiányosságaival és persze az iratsejteztés kérdéskörével. Példamutató szakmai elkötelezettséggel ostromolta a fenntartót, a legtöbbször teljes érdektelenséget tanúsító vármegyét és annak alispánját, számtalanszor figyelmeztetett a hiányosságok visszafordíthatatlan következményeire, minden eszközzel élt az iratanyag megmentése érdekében. A második világháború idején is hivatalban maradt, a levéltár egy részét a minorita rendházban helyezték el és Benedekfalvi Klein Gáspár Schwendtner István miskolci levéltárossal közösen falazta el a kriptasor bejáratát, hogy megakadályozza annak esetleges feltörését. Változó történelmi és politikai viszonyok között, töretlen lelkesedéssel és szakmai hozzáértéssel töltött évtizedeket Borsod vármegye levéltárának odaadó szolgálatával.

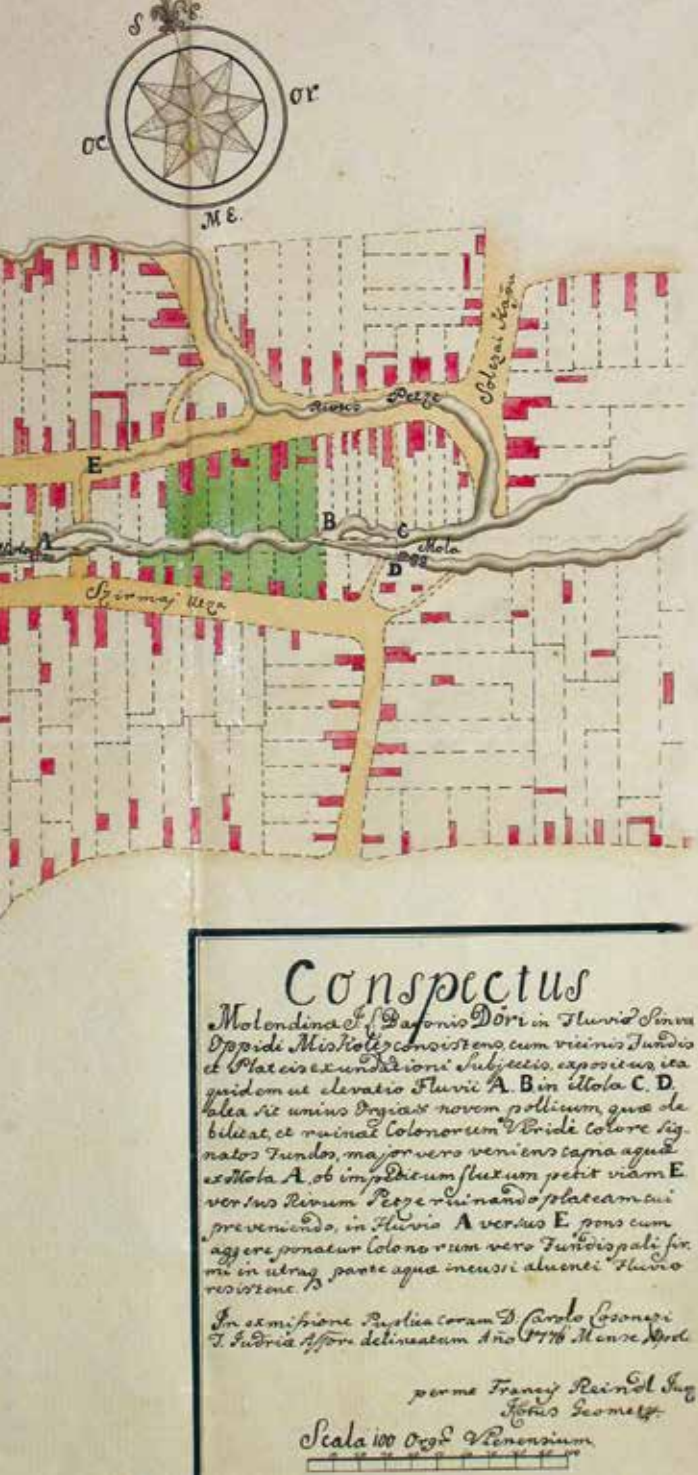
Miskolc város levéltárának a törvényhatósági jogállást elnyert város első levéltárnoka, Nyíri Dániel volt kiemelkedő vezetője. Nyíri Dániel kiváló képzettségű, német, latin tudással és alapos paleográfiai ismeretekkel rendelkező tudós volt. E mellett nevéhez komoly iratmentési akciók fűződnek, jelentős munkát végzett az iratanyag feltárására, kutathatóvá tételére. Az első

levéltárosok között volt, aki felismerte a levéltári anyag közművelődési jelentőségét. Szabadegyetemet szervezett Miskolcon, a beinduló helytörténeti folyóirat, a Történelmi és Régészeti Közlemények szerkesztője, a helytörténeti fórumok egyik aktív szereplője volt.

A MI XXI. SZÁZADUNK: ÉVSZÁZADOS TRADÍCIÓK, MAI ELVÁRÁSOK

A maradandó értéket képviselő iratok biztonságos megőrzésének és visszakereshetőségének (kutathóságának) garanciája évszázadok óta a levéltár működése. Minden korban bővült az alapvető hivatás teljesítésének eszköztára, és a társadalmi elvárások is változtak, összetettebbekké váltak. Aktuális jelenünkre mindez hatványozottan igaz.

Az új évezred jelentős változásokat hozott a levéltár életében. Megtörtént korszerű számítástechnikai eszközökkel való ellátása és a világhálóhoz való csatlakozása, ami egyben a hagyományos levéltári ügyvitel változásával is együtt jár, hiszen ügyfeleink és kutatóink megkereséseinek egy része ma már nem levélben, hanem elektronikus úton érkezik hozzánk. A levéltár hagyományos tevékenységei (rendezés, segédletkészítés, kutató- és ügyfélszolgálat, tudományos kutatások) mellett adottságaink leginkább a Sátoraljaújhegyi Fiókleveletárban nyújtottak és nyújtanak lehetőséget arra, hogy a gyűjteményünk értékeiből időszakos kiállításokat rendezzünk, jelentős évfordulókhoz, eseményekhez, híres személyiségekhez kapcsolódóan. Egyedülálló levéltár történeti érdekesség a XVIII–XIX.

századi újhelyi Archívumunk, melyet az érdeklődők számára idegenvezetéssel egybekötve mutatunk be. Az Archívumot és az ott megrendezett időszaki kiállításokat évente 1000–1500-an tekintik meg. Az elmúlt 30 év legsikeresebb kiállításai: a Kazinczy, Kossuth és Rákóczi dokumentumok megújított, mindig új szempontok szerinti bemutatása. Több korábbi kiállításunk tudományos tanácskozásokhoz, nemzetközi rendezvényekhez kapcsolódott, például a görögök, zsidók évszázados együttműködésének emlékeiből címűek. Orvoslás- és kórháztörténeti, pénztörténeti kiállításaink is sikeresek voltak, a helyi sajtó, rádió, és televízió gyakran tudósított ezekről.

Az elmúlt években levéltárunk miskolci központjában is egyre több olyan eseményre kerül sor, amelyek az intézményt nyitottabbá teszik, különösen a közoktatás felé (levéltári órák iskolai osztályoknak). Rendezvényeink, kiadványaink és az intézményi honlapon közzétett tartalmak (fondjegyzék, raktári jegyzékek, digitalizált iratok) ma már hasonló ismérvei a levéltárunknak, mint a klasszikus elenchusok, protokollumok, kéziratok térképek, oklevelek. A korszerű viszonyoknak megfelelően egyre gyakoribb, hogy a kutató és a levéltár személyes kapcsolata döntően virtuális jellegű, ezáltal ma már nem csak a levéltár épületeibe ellátogatók létszáma, hanem a honlapunkat otthoni számítógépükön keresztül felkereső érdeklődők letöltései, „kattintásai” is pozitív elismerése a munkánknak. A világhálón közzétett segédletek, mindenekelőtt a fond- és állagjegyzék, valamint a raktári jegyzékek folyamatosan bővülő kínálata szolgálja a kutatók előzetes

tájékozódását. A honlapunkon elérhető digitalizált tartalmak pedig közvetlenül, épületeink felkeresése nélkül tanulmányozhatók, letölthetők. Mohács előtti oklevelek és kéziratok térképek digitális másolatainak széles választéka, plakát- és gyászjelentés-gyűjtemény, a sátoraljaújhelyi fiókleveletárunkat részletesen bemutató levéltári kalauz is az internetes kutatóink rendelkezésére áll. A korszerű technológia alkalmazása bővíti a szolgáltatásaink körét, ugyanakkor a digitalizálás jelentősége állományvédelmi szempontból is kiemelkedő, megkíméli a sérülékeny iratokat a fizikai igénybevételtől. A vizuális élményen túl, összetett forrásértékű digitalizált állományként az MSZMP archívum hanganyaga ugyancsak megismerhető a tagintézmény honlapján keresztül. Reagálva a legjellemzőbb elvárásokra és igényekre, a családtörténeti kutatások elméleti hátterét és gyakorlati folyamatát ismertető útmutatást is közzétettünk a honlapunkon. Gyorsuló, gyorsan változó világban törekszünk arra, hogy a nagy elődeink által ránk hagyományozott kincseket minél szélesebb körben megismertessük a ma élőkkal, és a lehető leghatékonyabb módon megőrizzük és gyarapítsuk a jövő generációk számára.

ELÉRHETŐSÉGEK

Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára

3525 Miskolc, Fazekas u. 2. szám.

Telefon: (+36) 46/344–885.

Web: www.bazleveltar.hu

Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára Alsózsolcai Fiókleveletár

3571 Alsózsolca, Kossuth utca 149. szám.

Telefon: (+36) 46/407–259.

Magyar Nemzeti Levéltár Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára Sátoraljaújhelyi Fiókleveletár

3980 Sátoraljaújhely, Kossuth tér 5. szám.

Telefon: (+36) 47/321–353.

KIADVÁNYAINKRÓL

Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Levéltári Évkönyvei

Borsod-Abaúj-Zemplén Levéltári Évkönyve VI.
Szerk.: Csorba Csaba Miskolc, 1990.

Levéltári Évkönyv VII. Szerk.: Dobrossy István
Miskolc, 1994.

Levéltári Évkönyv VIII. Szerk.: Dobrossy István
Miskolc, 1997.

Levéltári Évkönyv IX. Szerk.: Dobrossy István
Miskolc, 1997.

Levéltári Évkönyv X. Szerk.: Dobrossy István
Miskolc, 2000.

Levéltári Évkönyv XI. Szerk.: Dobrossy István
Miskolc 2002.

Levéltári évköny XII–XIII. / (Szerk.: Dobrossy István).
Miskolc: B.-A.-Z. M. Lvt., 2005.

Levéltári Évkönyv XIV/(szerk. G. Jakó Mariann, Veres László, Viga Gyula). – Miskolc: B.-A.-Z. M. Lvt.; HOM, 2006.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyei levéltári füzetek

Tóth Péter: A miskolci kötelvény. Szerk.: Seresné Szegőfi Anna. Miskolc, 1986.

Kapitalizmuskori pecsénymók a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárban. Összeáll.: Tihanyi Endre. Miskolc, 1986.

Hőgye István: Irodalomtörténeti dokumentumok Zemplén levéltárában. Miskolc, 1986.

Kazinczy Ferenc és családjára vonatkozó iratok, dokumentumok Zemplén Vármegye Levéltárában Közreadja: Hőgye István. Sátoraljaújhely, 1990.

Abaúj-Torna vármegye katonai leírása: 1780-as évek Szerk.: Csorba Csaba. Miskolc, 1993.

Gömör vármegye katonai leírása: 1780-as évek Szerk.: Csorba Csaba. Miskolc, 1993.

Tóth Péter: Gömör vármegye közgyűlési jegyzőkönyveinek regesztái 1., 1751–1759. Miskolc, 1996.

Nagy Magdolna: I. Rákóczi György és Borsod vármegye 1644–1648 Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 1998.

Miskolc 18–19. századi történetének ajánlott irodalma Összeáll.: Faragó Tamás. Miskolc, 1999.

Borsodi földrajzi évkönyv – Repertórium Összeáll.: Hiedeg Ágnes. Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 2001.

Kárpáti Béla: Miskolc kalendárium Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 2001.

Tóth Péter: Zemplén vármegye közgyűlési jegyzőkönyveinek regesztái II. 1561–1563 Szerk.: Dobrossy István. Miskolc 2001.

Barsi János: Borsod vármegye közgyűléseinek regesztái I. 1577–1578 Szerk.: Barsi János. Miskolc, 2001.

Holopceví Péter–Irha Melinda: Eltanácsoltak: Miskolc–Hortobágy 1952–1953. Miskolc 2003.

Két tanulmány és válogatott források Szirma történetéhez/(A kötetet összeáll. Tóth Péter); (szerk.: Dobrossy István). – Miskolc: B.-A.-Z. M. Lvt., 2004.

Borsod vármegye adózása a török korban/(Bevezetés... Bodnár Tamás); (Ford.: Tóth Péter). – Miskolc: B.-A.-Z. M. Lvt., 2005.

Miskolc 1956/Kis József. – Miskolc: B.-A.-Z. M. Lvt.; Pfliegler J. Ferenc Alapítvány, 2006.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megye 1956: Sátoraljaújhely és a Szerencsi Járás/Kis József. – (Miskolc): B.-A.-Z.-M. Lvt.; Pfliegler J. Ferenc Alapítvány, 2006.

Borsod megyei egyesületek adattára/Összeáll.: Szegőfi Anna, G. Jakó Mariann. – (Miskolc): Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár, 2007.

Borsod-Abaúj-Zemplén Megye 1956: Abaújszántói, Edelényi és Encsi Járás/Kis József. – (Miskolc): B.-A.-Z.-M. Lvt., 2008.

Borsod vármegye közgyűlési és törvényszéki jegyzőkönyvei/(kiadja a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Levéltár). – Miskolc: B.-A.-Z.-M. Lvt., 2008–1. (köt.). – 1569–1578/közread.: Tóth Péter; (a mutatókat kész.: Bodnár Tamás).

Miskolc írásban és képekben

Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben 3. Miskolc, 1996.

Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben 4. Miskolc, 1997.

Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben 5. Miskolc, 1998.

Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben 6. Miskolc, 1999.

Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben 7. Miskolc, 2000.

Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben 8. Miskolc, 2001.

Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben 9. Miskolc, 2002.

Dobrossy István: Miskolc írásban és képekben 10. Miskolc, 2003.

Miskolc írásban és képekben: 1 (köt)/Dobrossy István. – (Miskolc: Pfliegler J. Ferenc Emlékére Alapítvány, 2006. Átdolgozott, bővített kiadás.)

Miskolc története

Miskolc története I. A kezdetektől 1526-ig Főszerk.: Dobrossy István; kötet szerkesztő Kubinyi András, Tóth Péter. Miskolc, 1996.

Miskolc története II. 1526–1702-ig Főszerk.: Dobrossy István; kötet szerkesztő Szakály Ferenc, Tóth Péter. Miskolc, 1998.

Miskolc története III/1. III/2. 1702–1847-ig Főszerk.: Dobrossy István; szerkesztő Faragó Tamás. Miskolc, 2000.

Miskolc története IV/1. IV/2. 1848–1918-ig Főszerk.: Dobrossy István; szerkesztő: Veres László. Miskolc 2003.

Miskolc története V/1. V/2. 1918-tól 1949-ig/(szerk.: Dobrossy István, Stipta István); név- és tárgymutató Zimányi Katalin.– Miskolc: B.-A.-Z. M. Lvt.; HOM, 2007.

Acta Archivistica

- Tudósok, művészek levelei Zemplén Levéltárban. Összeáll.: Hőgye István (Szerk.: Dobrossy István). Miskolc, 1996.
- Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc dokumentumai a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárban. Összeáll.: Árva Ferenc, Rózsa György Gyula. (Szerk.: Dobrossy István) Miskolc, 1998.
- 1956 dokumentumai Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárban. Összeáll.: Rásó József. (Szerk.: Dobrossy István) Miskolc, 1998.
- Választási dokumentumok a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltárban 1848–1948. Összeáll.: G. Jakó Mariann, Hőgye István. (Szerk.: Dobrossy István) Miskolc, 1999.
- A gazdasági élet dokumentumai a Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara irataiban. Összeáll.: Dobrossy István, G. Jakó Mariann. (Szerk.: Dobrossy István) Miskolc, 2000.

Tanulmányok Diósgyőr történetéhez

- Bessenyei József: Diósgyőr vára és uradalma a XVI. században. (források) Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 1997.
- Balázs József: Egyházak és iskolák Diósgyőrben. Szerk.: Gyulai Éva. Miskolc, 1998.
- Olajos Csaba: A Diósgyőr-vasgyári kolónia Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 1998.
- Marosváry László: A Diósgyőri Hengerművek története. Szerk.: Dobrossy István. Miskolc: 1999.

- Czeglédy Ilona – Lovász Emese: Élet a diósgyőri városban. Szerk.: Dobrossy István. – Miskolc, 2000.
- A pálosok építészeti és művelődéstörténeti emlékei Borsodban. Szerk.: Dobrossy István, Viga Gyula. Miskolc, 2000.
- Pereces-bányatelep története a XIX – XX. században Szerk.: Dobrossy István. Miskolc: 2001.
- Baán István emlékkönyv; A Diósgyőri Vas- és Acélgvár (LKM) története 1944–1988. Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 2001.
- Kováts György: A diósgyőr-vasgyári művelődés története (1885–1965) Szerk.: Dobrossy István, Miskolc, 2002.
- Porkoláb László: Források Diósgyőr-Vasgyár történetéhez 1770–1919. Szerk.: Dobrossy István. Miskolc 2003.
- Események és tények a diósgyőri kohászat életéből, 1770–2003/Boros Árpád; (szerk.: Dobrossy István). – Miskolc: B.-A.-Z. M. Lvt., 2004.
- A diósgyőri acélgvártás története a folytacélgvártás bevezetésétől napjainkig/(írták: Sziklavári János et al.); (szerk.: Dobrossy István). – Miskolc: B.-A.-Z. M. Lvt., 2004.
- A forrasztott vasgyártás korszaka Diósgyőrben (1770–1880)/Sziklavári János; (szerk.: Dobrossy István). – (Miskolc): B.-A.-Z. M. Lvt.: Pfliegler J. Ferenc Emlékére Alapítv., 2005.
- Források Diósgyőr-Vasgyár történetéhez 1920–2005/Porkoláb László; (szerk.: Dobrossy István). – (Miskolc): B.-A.-Z. M Lvt.; Orsz. Műsz. Múzeum Kohászati Múzeuma, 2006.

- A diósgyőri kohászat karbantartásának története, 1770–2006/Boros Árpád; (szerk.: Dobrossy István). – Miskolc: Pfliegler J. Ferenc Emlékére Alapítvány kiadványa, 2007.
- A diósgyőri acélgvártás és energiaellátás története, 1770–2006/Boros Árpád; (szerk.: Dobrossy István). – Miskolc: Pfliegler J. Ferenc Emlékére Alapítvány kiadványa, 2007.
- A diósgyőri kohászat Csavar- és Húzóttáru Gyárának története 1770–2007/Boros Árpád; (szerk.: Dobrossy István). – Miskolc: Pfliegler J. Ferenc Emlékére Alapítvány kiadványa, 2007.

Válogatás a sorozatokon kívül megjelentetett kiadványainkból

- Tóth Péter: Zemplén vármegye közgyűlési jegyzőkönyvei. Tartalmi kivonatok. Miskolc, 1990.
- Mária Terézia-kori úrbérrendezés kilenc kérdőpontos vizsgálatai. Borsod vármegye, 1770. Közreadja: Tóth Péter. Miskolc, 1991.
- “Édes szülötte földem, Zemplén”: Zemplén vármegye levéltárának Kossuth dokumentumaiból. Összeáll.: Hőgye István; Szerk.: Csorba Csaba. Sátoraljaújhely – Miskolc, 1992.
- Tanulmányok és források az 1848–49-es forradalom és szabadságharc történetéhez Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 1998.
- Kassa–Miskolc: Közös évszázadok egy régióban Szerk.: Dobrossy István, Somorjai Lehel. Miskolc, 1999.

- Pestovics János: A földtulajdonlás története Borsod megyében 1860–1948. (forráskiadvány) Szerk.: Dobrossy István. Miskolc, 2000.
- Hőgye István: Zempléni históriák; Szerk.: Dobrossy István. Miskolc 2002.
- Oláh Tamás: Kossuth Lajos és Zemplén vármegye; forráskiadvány Miskolc 2002.
- Borsod-Abaúj-Zemplén megye hon- és népismerte. Tanári segédkönyv. Szerk.: Somorjai Lehel. 2004.
- Keresztezett életutak: Halmay Béla és Honti Béla miskolci polgármesterek/Kapusi Krisztián. – (Miskolc: B.-A.-Z. M. Lvt: Pfliegler J. Ferenc Emlékére Alapítvány, 2005).
- Az igazi Miskolc/Dobrossy István, Somorjai Lehel. (Miskolc): B.-A.-Z. M. Lvt.: Pfliegler J. Ferenc Emlékére Alapítva., 2005.
- Zemplén levéltára: Sátoraljaújhely/Oláh Tamás; (szerk.: Dobrossy István). – Sátoraljaújhely: B.-A.-Z. Megyei Levéltár, 2008.
- Az intézményes forradalom: adatok a kommunista párt kulturális és társadalmi történetéhez Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, 1945–1956/Kende Tamás. – Miskolc; Budapest: MNL B.-A.-Z. Megyei Levéltár, 2014..

KÉPJEGYZÉK

- 3. OLDAL** Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár fő-
épületének homlokzata, 1912
- 4. OLDAL** V. István király oklevele, 1271
- 5. OLDAL** A Miskolci Kereskedelmi és Iparkamara cég-
jegyzéses irata
- 7. OLDAL** Kazinczy Ferenc íróasztala és széke az Ar-
chívumban

- 8. OLDAL** Nánási István Bocskai István fejedelem által
adományozott címerének képe 1606-ból. ♦ Mezőcsát
határának térképe, 1770
- 10. OLDAL** Miskolc város központjának térképe, 1776
- 12. OLDAL** Miskolc város pecsétnyomója, 1909 ♦ Mis-
kolc város ládája XIX. század

MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR

- MNL Országos Levéltára
- MNL Bács-Kiskun Megyei Levéltára
- MNL Baranya Megyei Levéltára
- MNL Békés Megyei Levéltára
- MNL Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltára
- MNL Csongrád Megyei Levéltára
- MNL Fejér Megyei Levéltára
- MNL Győr-Moson-Sopron Megye Győri Levéltára
- MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára
- MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára
- MNL Heves Megyei Levéltára
- MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára
- MNL Komárom-Esztergom Megyei Levéltára
- MNL Nógrád Megyei Levéltára
- MNL Pest Megyei Levéltára
- MNL Somogy Megyei Levéltára
- MNL Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára
- MNL Tolna Megyei Levéltára
- MNL Vas Megyei Levéltára
- MNL Veszprém Megyei Levéltára
- MNL Zala Megyei Levéltára

- Budapest Főváros Levéltára
- Győr Megyei Jogú Város Levéltára
- Tatabánya Megyei Jogú Város Levéltára
- Vác Város Levéltára
- Hadtörténelmi Levéltár
- Környezetvédelmi és Vízügyi Levéltár
- Magyar Felsőoktatási Levéltári Szövetség
- Győri Egyházmegyei Levéltár
- Tiszántúli Református Egyházkerületi és
Kollégiumi Levéltár
- Veszprémi Érseki és Főkapitányi Levéltár

Kiadja a Magyar Levéltárosok Egyesülete
Felelős kiadó Tyekvicska Árpád
Készült 500 példányban
a székesfehérvári Regia Rex Nyomdában
Felelős vezető Kis Ferenc

ISBN 978-615-80184-1-8

